

polecane przez
egzaminatorów

**pewniak
na teście**

Hugh Lofting

Doktor Dolittle i jego zwierzęta

GRĘG
WYDAWNICTWO EDUKACYJNE

Hugh Lofting
Doktor Dolittle i jego zwierzęta

Tłumaczenie:
Katarzyna Kmiec-Krzewniak

Ilustracje:
Anna Cywińska

Opracowanie:
praca zbiorowa
(Olga Gradoń, Elżbieta Seweryn, Dorota Stopka,
Aldona Szóstak, Bogumiła Wojnar, Maria Zagnińska)

Redakcja i korekta:
Agnieszka Antosiewicz, Katarzyna Koćma, Paulina Roszak-Niemirska,
Maria Zagnińska

ISBN 978-83-7517-818-0

Wydanie II rozszerzone

© Copyright for this Edition by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

2025

Wydawnictwo GREG®
ul. Klasztorna 2B
31-979 Kraków
tel. 12 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Layout i okładka:
Aleksandra Zimoch

Skład:
Pracownia Register

PUDDLEBY

W zamierzczłych czasach, kiedy nasi dziadkowie byli jeszcze dziećmi, żył sobie pewien lekarz. John Dolittle, o którym mowa, posiadał prawdziwy tytuł doktora nauk medycznych, więc zdecydowanie był świetnie wykształconym i naprawdę mądrym człowiekiem.

Czas akcji

Zamieszkiwał angielskie miasteczko Puddleby, położone nad rzeką Marsh. Ze względu na jego charakterystyczny wygląd znali go wszyscy, i starzy, i młodzi, i rozpoznawali go na ulicy po bardzo eleganckim kapeluszu. Kiedy tylko Dolittle kroczył ulicą w swym eleganckim cylindrze, ludzie mówili: „Oto nasz doktor. To dopiero uczony człowiek”. Dzieciaki i wszystkie czworonogi radośnie podążały za nim, a wrony, które obserwowały go uważnie z wieży kościelnej, krakały i kiwały łebkami.

Miejsce akcji – miasteczko Puddleby w Anglii

Jego dom, który stał na obrzeżach miasteczka, nie należał do zbyt okazałych budynków, za to znajdujący się przed nim ogród prezentował się nadzwyczaj imponująco. Można w nim było zobaczyć szeroki trawnik i kamienne ławeczki, nad którymi kołysało się wiele urodziwych wierzb płaczących. Siostra doktora, Sara Dolittle, była jego gospodynią domową, ale ogrodem doktor zajmował się osobiście.

Miejsce akcji – dom doktora Dolittle

Mężczyzna darzył zwierzęta ogromną miłością, więc nikogo nie dziwił fakt, że posiadał ich bardzo wiele. W ogrodowym stawie hodował złotą rybkę, w spizarce króliki, w fortepianie białe myszki, w komórce wiewiórkę, a jeża w piwnicy. W obejściu nie brakowało również krowy, cielaczka ani kulejącego konia, który miał już na karku ćwierć wieku, a także dwóch owiec, kurczaków, świń i wielu innych zwierzątek. Jednak szczególnie bliskie jego sercu były piesek Jip, kaczką Dab-Dab, prosiaczek Geb-Geb, sowa Tu-Tu i papuga o imieniu Polinezja.

Doktor Dolittle – wielka miłość do zwierząt

Jego siostra narzekała na zwierzęta, marudząc, że tylko brudzą w domu. Pewnego razu, gdy starsza pani cierpiąca na reumatyzm przyszła do doktora, usiadła na jeżu, który spał sobie na sofie, i już nigdy nie

Po jakichś trzydziestu minutach wydawało im się, że rzeczywiście widać już zarys wybrzeża, ale było już na tyle ciemno, że trudno powiedzieć, czy przypadkiem się nie mylili.

Burza i rozbicie się statku

Po jakimś czasie nadeszła burza, podczas której grzmiało i błyskało wprost niemiłosiernie. Deszcz lał się z nieba strumieniami, wiatr wiał jak oszalały, a fale wznosiły się tak wysoko, jakby postawiły sobie za punkt honoru, by dokładnie zalać cały pokład. Po chwili usłyszeli dziwny hałas, przypominający trochę trzask, po czym statek zadygotał i przechylił się na bok.

– Stało się coś? – zapytał doktor po wyjściu z kajuty z na pokład.

– Trudno powiedzieć – odpowiedziała Polinezja. – Ale możliwe, że się o coś rozbiliśmy. Trzeba powiedzieć Dab-Dab, żeby zbadała sprawę.

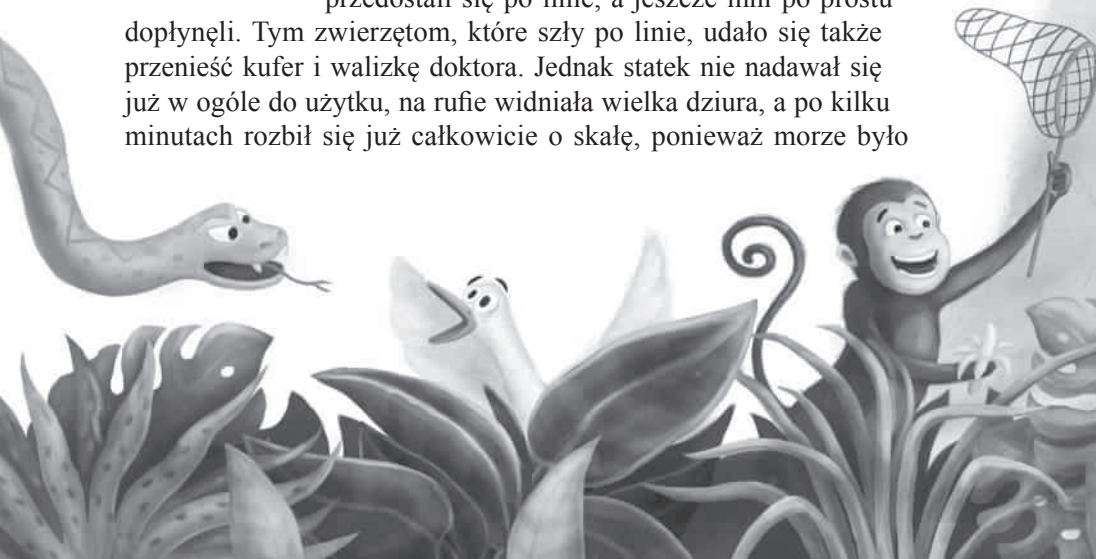
Po zanurkowaniu pod fale kaczka zauważyła, że statek przedziurawił się, wpływawszy na skałę, co oznaczało, że niedługo wszystko zatonie.

– Trzeba jakoś dostać się Afryki. Dobry Boże! Musimy płynąć wplaw! Ale Geb-Geb i Czi-Czi nie miały zielonego pojęcia o pływaniu.

– Dacie sobie radę dzięki linie – poradziła im papuga. – Wiedziałam, że w którymś momencie na pewno się przyda. A co się stało z kaczką? Podejdź tu, Dab-Dab. Chwyć linę z jednej strony. Polecisz z nią do palmy i ją do niej przywiążesz. My przywiążemy ją z drugiej strony do statku. Jeśli ktoś nie potrafi pływać, przedostanie się po niej z okrętu na ląd. Mówi się na to „lina ratunkowa”.

Miejsce akcji – Afryka

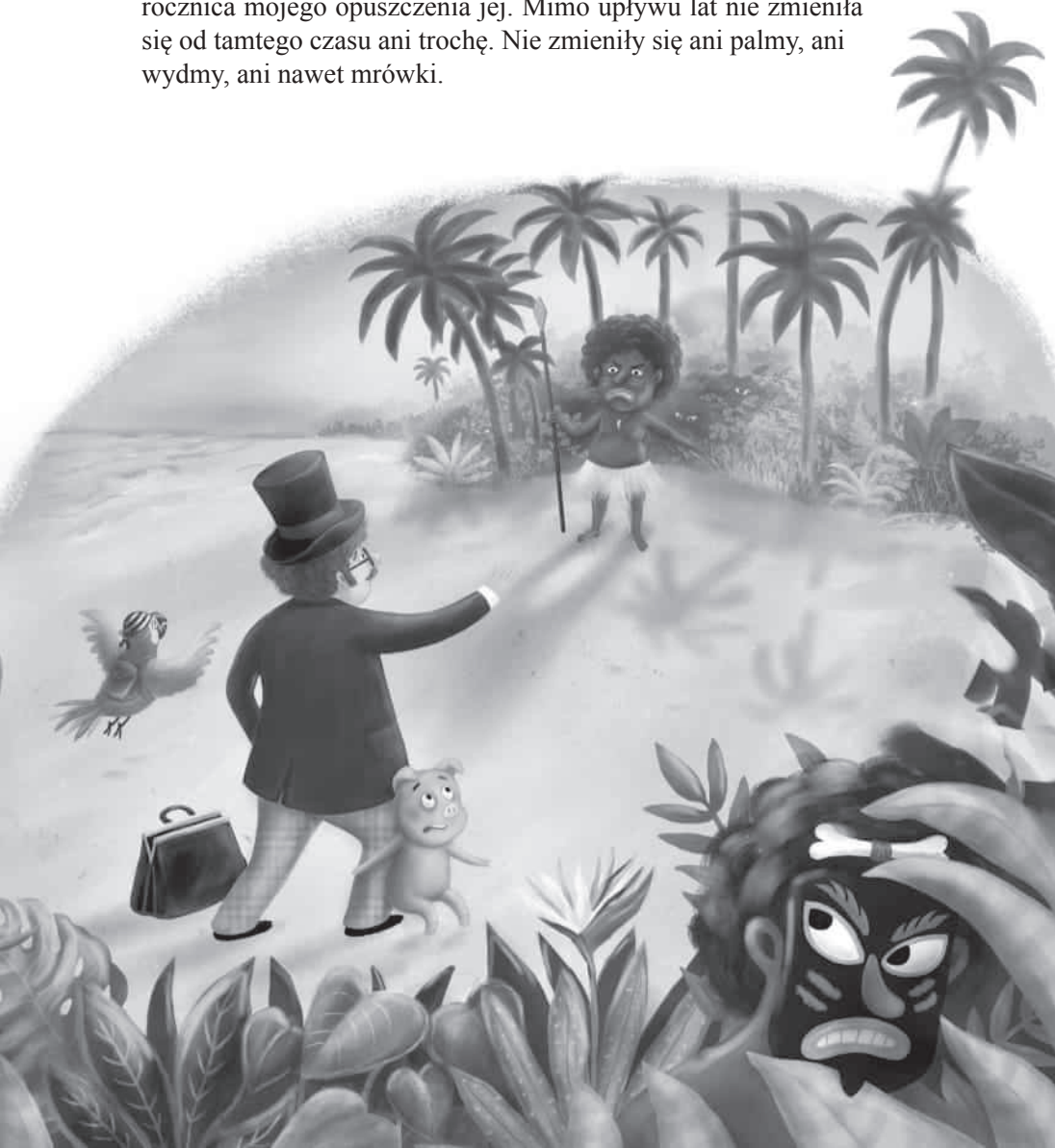
Po krótkim czasie wszystkim udało się bezpiecznie dotrzeć na brzeg. Niektórzy tam pofrunęli, niektórzy przedostali się po linie, a jeszcze inni po prostu dopłynęli. Tym zwierzętom, które szły po linie, udało się także przenieść kufer i walizkę doktora. Jednak statek nie nadawał się już w ogóle do użytku, na rufie widniała wielka dziura, a po kilku minutach rozbił się już całkowicie o skałę, ponieważ morze było

wyjątkowo wzburzone. Lekarz wraz z towarzyszami podróży schronili się przed burzą w przytulnej jaskini, którą dostrzegli pośród nabrzeżnych skał, a nad ranem ruszyli całą gromadą nad brzeg morza, żeby się trochę osuszyć.

– Nie ma jak w domu! – zawołała papuga. – Kochana stara Afryka! Tak się składa, że dokładnie jutro przypada sto sześćdziesiąta dziewiąta rocznica mojego opuszczenia jej. Mimo upływu lat nie zmieniła się od tamtego czasu ani trochę. Nie zmieniły się ani palmy, ani wydmy, ani nawet mrówki.

Doktor Dolittle – zmuszenie
piratów do porzucenia
swojego zajęcia

– Wybierzesz się na wyspę z tą twoją całą szajką i zaczniecie uprawiać rolę. Zapewnicie kanarkom pożywienie! Będzie z was w końcu jakiś pożytek.

Smok Ben Ali o mało nie wyszedł z siebie ze złości.

– Pożywienie dla kanarków! – powtórzył z obrzydzeniem. – A nie mógłbym zostać marynarzem?

– Zapomnij o tym – odrzekł stanowczo John. – Byłeś marynarzem wystarczająco długo i z tego powodu zbyt wielu ludzi i zbyt wiele statków znalazło się na dnie morza. Do końca swoich dni będziesz zajmował się rolnictwem. Rekiny czekają. Nie marnuj ich czasu i decyduj.

– Do stu piorunów! – krzyknął rozjuszony mężczyzna. – Uprawa karmy dla ptaków? – dopytywał wściekle. Po chwili zauważył jednak, że obwąchujący jego nogi rekin robi się coraz bardziej głodny. – No dobrze, już niech będzie – rzekł rozżalony. – Zajmę się tą karmą dla kanarków.

– I weź pod uwagę, że jeśli nie będziesz wywiązywał się ze swoich nowych obowiązków i znów popełnisz jakieś przestępstwo, kanarki przylecą do mnie ze skargą. A wtedy dołożę wszelkich starań, byś tego gorzko pożałował. Wprawdzie nie potrafię tak świetnie sterować

statkiem jak ty, ale możesz być pewien, że nie warto ze mną zadzierać, dopóki mam przyjaciół wśród ptaków, ssaków i ryb. Nie boję się żadnego pirata, choćby nawet nazwał się Smokiem Barbarii. Masz się teraz wykazać jako rolnik! Powodzenia!

Następnie lekarz dał znak ogromnemu rekinowi, że wszystko jest w porządku, i rzekł:

– Teraz mogą płynąć do brzegu! Przepuście ich!

ROZDZIAŁ SZESNASTY

TU-TU SŁUCHA

Gdy Dolittle serdecznie podziękował rekinom za ich wielką pomoc i wsparcie, grupa przyjaciół mogła ruszyć w dalszą podróż. Dysponowali oczywiście świetnym statkiem, na którym wzdymały się trzy czerwone żagle!

Kiedy już wypłynęli z zatoki, zwierzęta zapragnęły dokładnie obejrzeć nowy okręt. Tymczasem doktora w ogóle to nie interesowało, a jego uwagę skupiało piękno niknących w oddali Wysp Kanaryjskich, które podziwiał z fajką w ustach, opierając się o burtę. Wpatrywał się w te cudne widoki, dopóki nie okrył je ciemny płaszcz nocy.

Myśli lekarza krążyły wokół małą, którym pomógł wrócić do pełni sił. Zastanawiał się, czy wszystko u nich dobrze. Wyobrażał sobie także, co czeka go w Puddleby i jak prezentuje się teraz jego ogródek. Nagle weszła do niego po schodkach kaczka, która poruszała się wolno, kołysząc delikatnie tułowiem.

– Tu jest fantastycznie! Jedwab pokrywa łóżka, na których znajduje się mnóstwo poduszek przeróżnej wielkości! Podłogi wyścielone są grubymi dywanami! Naczynia wykonane są ze srebra, no i te smakołyki! Spizarka przypomina świetnie wyposażony sklepik, jak w jakimś śnie! Wyobraź sobie, że ci piraci zajadali się kilkoma rodzajami sardynek! Musisz to zresztą sam zobaczyć. Zauważyliśmy również, że jest tam na dole pewne tajemnicze pomieszczenie, do którego nie da się wejść bez otwierania drzwi.

Zamknięte pomieszczenie
na statku piratów

WYJAŚNIENIE TYTUŁU UTWORU

Tytuł powieści wskazuje nam **najważniejsze występujące w niej postaci**. Dowiadujemy się z niego, że **głównych bohaterów będzie kilku** i że będzie to **nie tylko człowiek** (doktor Dolittle), ale także towarzyszące mu **zwierzęta**.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Akcja powieści dzieje się w wielu miejscach – początkowo **w miasteczku Puddleby nad rzeką Marsh, w Anglii** (miasteczko i rzeka są fikcyjne), potem doktor odwiedza **Afrykę i leżące w niej królestwo Jolliginka oraz Kraj Malp**, a w drodze powrotnej z Afryki **rybackie miasteczko**, z którego pochodzą znaleziony na pirackim statku chłopiec i jego wuj.

Czas akcji nie został dokładnie określony, jest tylko napisane „w zamierzczłych czasach, kiedy nasi dziadkowie byli jeszcze dziećmi”. Można się domyslać, że chodzi o II połowę XIX wieku.

BOHATEROWIE

Doktor John Dolittle – ubogi doktor z miejscowości Puddleby. Początkowo leczył ludzi, potem zajął się leczeniem zwierząt i nauczył się ich mowy. Jest dobrym, życzliwym człowiekiem, który zawsze chce wszystkim pomagać i potrafi wiele poświęcić dla innych. Bardzo kocha zwierzęta.

Polinezja – papuga, zna ludzki język, jest bardzo mądra i sprytna. To ona uczy doktora mowy zwierząt. Dzięki niej także udaje się uciec z więzienia afrykańskiego króla – potrafi naśladować głos człowieka, podaje się za doktora i twierdzi, że jest czarnoksiężnikiem. Przestraszony władca wypuszcza wtedy więźniów. Polinezja nie wraca z doktorem od Anglii, lecz zostaje w swojej rodzinnej Afryce.

Jip – pies, bardzo mądry i wytrwały. Ma doskonały węch, potrafił wywęszyć zaginionego wujka chłopca, którego doktor znalazł na statku piratów. Dostał za to nagrodę – złotą obrożę.

Dab-Dab – kaczką, bardzo rozsądna i zaradna, jest gospodynią u doktora i stara się oszczędnie dysponować domowym budżetem. Ma wiele roztropnych pomysłów.

Geb-Geb – prosiątko, dość głupiutkie i tchórzliwe, często płacze. Myśli głównie o jedzeniu.

Tu-Tu – sowa, bardzo mądra, ma doskonały słuch. To ona pierwsza słyszy płacz chłopca zamkniętego w kajucie na statku piratów.

Czi-Czi – małpka, odkupiona przez doktora od kataryniarza. Jest bardzo zwinna, szybka i zabawna. Nie wraca z doktorem do Anglii, lecz razem z Polinezją i krokodylem zostaje w Afryce, która jest jej domem rodzinnym.

Dwugłowiec – niezwykle, bardzo rzadkie afrykańskie zwierzę, posiadające dwie głowy. Dlatego bardzo trudno je złapać, ponieważ gdy jedna głowa śpi, druga czuwa. Dwugłowiec zgadza się pojechać z doktorem do Anglii i dzięki niemu udaje się zarobić wiele pieniędzy. Jest ogromnie nieśmiały, ale sympatyczny.

Król Lwów – lew, początkowo zbyt dumny, by pomóc doktorowi przy chorych zwierzętach, po tym jak zachorowało lwiątko, przekonał się, że trzeba pomagać innym.

Król Jolliginki – czarnoskóry władca afrykańskiego kraju, ma żonę Ermintrudę i syna Bumpo. Na skutek złych doświadczeń nie ufa białym ludziom, więzi doktora.

Bumpo – książę Jolliginki, marzy o tym, by mieć białą skórę. Uwalnia doktora wierząc, że jest czarownikiem.

Piraci z Barbarii, rybak i jego siostrzeniec, inne zwierzęta (małpy, morświny, rekiny, jaskółki i wiele innych).

PLAN WYDARZEŃ

---

1. Doktor John Dolittle – praktyka lekarska i problemy finansowe.
2. Przekwalifikowanie się doktora na lekarza zwierząt.
3. Nauka mowy zwierząt pod kierunkiem Polinezji.
4. Wezwanie o pomoc od afrykańskich małp.
5. Podróż statkiem do Afryki, sztorm i rozbicie statku.
6. Uwięzienie doktora i jego zwierząt przez afrykańskiego króla.
7. Podstęp Polinezji, ucieczka doktora i pomoc małp.

czuł, że zapach dochodzi właśnie stamtąd. Skała była zupełnie pusta, nie było na niej ani jednego drzewa czy krzewu. Zwierzęta znowu zaczęły się zastanawiać, czy pies się nie pomylił. Podpłynęli do skały i wysiedli. Przeszukali wyspę i znaleźli szczelinę skalną. Rzeczywiście, spał w niej człowiek. Był to rudy rybak, wujek chłopca.

Rozdział dwudziesty. Rodzinne strony rybaka

Doktor obudził śpiącego człowieka. Na początku rybak wziął doktora za jednego z piratów, ale doktor szybko wyjaśnił mu, kim jest, w jaki sposób przejął piracki statek, a potem znalazł go na tej wyspie. Rybak ucieszył się, gdy usłyszał, że jego siostrzeniec żyje i jest bezpieczny. Wiele było radości, okrzyków i tańców na statku doktora. Zwierzęta i chłopiec nie posiadali się ze szczęścia, że udało się odszukać wujka.

Doktor i zwierzęta popłynęli do ojczystego miasta rybaka, aby jego i chłopca odwieźć do domu. Było to małe rybackie miasteczko i gdy ludzie dowiedzieli się, że doktor przejął statek piratów, a potem uratował małego chłopca i rybaka, byli mu bardzo wdzięczni. Przez kilka dni Dolittle i zwierzęta korzystali z gościnności ludzi z miasteczka. Kiedy wybierali się w dalszą podróż, doktor otrzymał od burmistrza miasteczka złoty zegarek, a Jip złotą obrozę.

Rozdział ostatni. I znów w domu

Nie od razu jednak powrócili do domu. Przez wiele tygodni podróżowali po świecie w cygańskim wozie i pokazywali na jarmarkach w różnych miasteczkach niezwykle zwierzę – dwugłowca. Właściciele menażerii przychodzili do doktora, aby odkupić od niego zwierzę. Doktor jednak nie zamierzał go sprzedać, choć proponowano za niego duże sumy. Kiedy już mieli wystarczającą ilość pieniędzy, zaczęli tęsknić za Puddleby. Wrócili do małego domku w dużym ogrodzie, a wszystkie zwierzęta w okolicy ucieszyły się z ich powrotu. Doktor przywiózł z tej podróży mnóstwo pieniędzy. Marynarzowi kupił dwa statki, kupcowi zwrócił pieniądze za żywność, którą zabrali na wyprawę. I pozostało mu jeszcze tak wiele, że musiał kupić dwie skarbonki, by wszystko pomieścić. Nie musiał się już nigdy potem martwić, że zabraknie mu pieniędzy.

CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNEGO BOHATERA – DOKTOR DOLITTLE

Pewniak
na teście

Przedstawienie postaci

Doktor John Dolittle mieszka w angielskim miasteczku Puddleby, gdzie **zajmuje się leczeniem zwierząt**. Początkowo leczył ludzi, ale gdy poznał mowę zwierząt, został sławnym ze swych umiejętności weterynarzem. **Bardzo kocha zwierzęta**, więc w jego domu jest ich pełno. Piszę o nich książki. Nie ma żony ani dzieci. Przez pewien czas jego dom prowadziła siostra, Sara, ale wyprowadziła się i wyszła za mąż. Doktor jest **znany wśród zwierząt na całym świecie** – wszystkie o nim słyszały. Bardzo dużo wie o zachowaniach zwierząt, potrafi z nimi współpracować, a one wiedzą, że jest godny zaufania, dlatego chętnie mu pomagają. W jego domu mieszka kilka zwierząt, które są jego ulubionymi towarzyszami – pies, kaczka, papuga, sowa, małpka, świnka, a także myszy, króliki, wiewiórka oraz jeź; równie wiele zwierząt przebywa w jego ogrodzie, można tam spotkać krowę, owcę, konia, a nawet krokodyla.

Pewniak
na teście

Wygląd

Nie wiemy dokładnie, jak wygląda. Kiedy był jeszcze zamożnym lekarzem ludzi, ubierał się wytwornie i budził szacunek swoim wyglądem. Nosił bardzo elegancki kapelus. Można się domyślać, że gdy zubożał, zaczął wyglądać skromniej. Zwykle otacza się zwierzętami. Pali fajkę.

Charakter i usposobienie

Doktor Dolittle to **bardzo miły i życzliwie nastawiony** do wszystkich człowiek. Jest **spokojny, pogodny**, nie denerwuje się ani nie rozpacza nawet w trudnych sytuacjach (jak podczas uwięzienia przez króla Jolliginki). **Chętnie pomaga każdemu, kto potrzebuje pomocy**, i nie domaga się za to zapłaty. Jest **optimistą** – nie przejmuje się kłopotami, wierzy w to, że z każdej sytuacji znajdzie się jakieś wyjście. Brak pieniędzy trochę go martwi, ale nie denerwuje się tym za bardzo – **uważa, że pieniądze to tylko kłopot** i świat byłby lepszy, gdyby w ogóle nie istniały, bo problemy biorą się stąd, że ciągle trzeba je zarabiać. Zupełnie **nie jest chciwy ani nie pragnie rozgłosu**; kiedy uznaje, że ma już dostatecznie dużo pieniędzy, wraca razem ze zwierzętami do swojego spokojnego życia w Puddleby i dopiero wtedy uważa, że jest szczęśliwy. Jest też **wrażliwy i troskliwy**, co widać w tym, jak troszczy się o chore

SPIS TREŚCI

Rozdział pierwszy. Puddleby	5
Rozdział drugi. Język zwierzęcy	8
Rozdział trzeci. Dalsze problemy z pieniędzmi.	13
Rozdział czwarty. Wiadomość z Afryki	17
Rozdział piąty. Wielka wyprawa	20
Rozdział szósty. Polinezja i król.	25
Rozdział siódmy. Most z małp	28
Rozdział ósmy. Król Lwów	33
Rozdział dziewiąty. Zebranie małp.	35
Rozdział dziesiąty. Najzadsze zwierzę świata	38
Rozdział jedenasty. Czarny książę.	43
Rozdział dwunasty. Magia i medycyna	46
Rozdział trzynasty. Czerwone żagle i niebieskie skrzydła	51
Rozdział czternasty. Prestroga szczurów	54
Rozdział piętnasty. Smok Barbarii	57
Rozdział szesnasty. Tu-Tu słucha	61
Rozdział siedemnasty. Oceaniczni plotkarze	64
Rozdział osiemnasty. Zapachy	67
Rozdział dziewiętnasty. Skąła	72
Rozdział dwudziesty. Rodzinne strony rybaka	75
Rozdział ostatni. I znów w domu	78

KRÓTKIE OPRAWOWANIE

Krótko o utworze	81
Krótkie streszczenie	82

PEŁNE OPRAWOWANIE

Biografia autora	83
Wyjaśnienie tytułu utworu	84
Czas i miejsce akcji	84
Bohaterowie.	84
Plan wydarzeń	85
Streszczenie szczegółowe	86
Charakterystyka głównego bohatera – Doktor Dolittle	97
Problematyka.	98
Gatunek i budowa utworu.	99
Indeks komentarzy	100

Lektury z opracowaniem – w twardych oprawkach!

**pewniak
na teście**

**Inni wydawcy zgadują, czego trzeba się nauczyć –
my wiemy, o co zapytają nauczyciele!**

**opracowania
polecane przez
nauczycieli**

**wiadomości
potrzebne na lekcjach
i sprawdzianach**

**szeroki wybór lektur
dla szkoły podstawowej
i liceum**

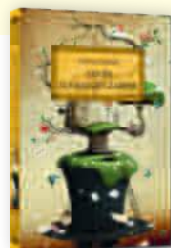
**O PSIE, KTÓRY
JEŹDZIŁ KOLEJĄ**
Roman Pisarski

**PAMIĘTNIK
CZARNEGO NOSKA**
Janina Porazińska

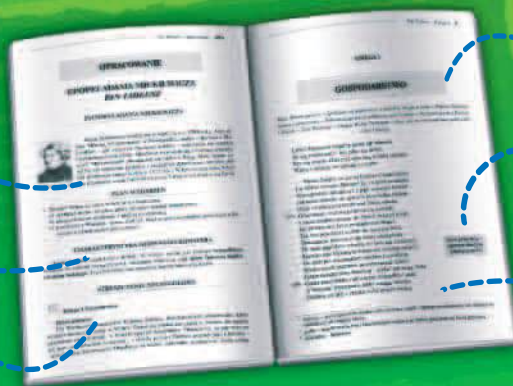

BAŚNIE
Hans Christian
Andersen

**ALICJA W KRAINIE
CZARÓW**
Lewis Carroll

..... Szukaj w najlepszych księgarniach w całej Polsce i na www.greg.pl ! .....

opracowanie

charakterystyka

problematyka

streszczenie

ważny cytat

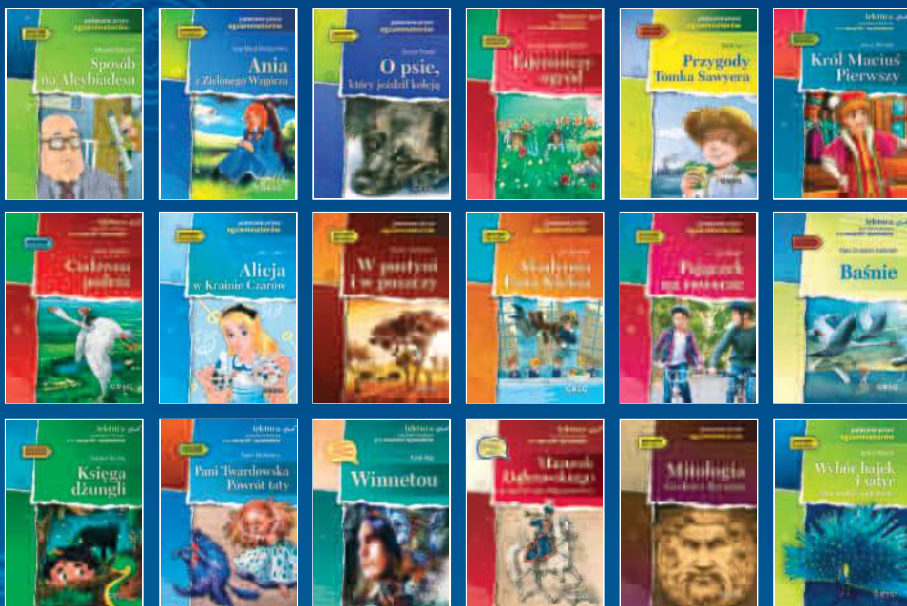
pewniak

ucz się tego, o co zapytają!

Pewniak
na teście

lektury Grega. Zaufaj sprawdzonej marce!

Najnowsze wydania zawierają **odpowiedzi na pytania z podręczników i testów.**

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach.

ISBN 978-83-7517-818-0

9 788375 178180 >

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG

ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków

www.greg.pl